

τοῦ Ἑρεχθείου τὴν κόσμησιν, καὶ κατεσκεύασεν ἐν ἀγγεῖσιν φοίνικος τὴν χαλκὴν καπνοδόχην τοῦ ἀσβεστοῦ λύχνου τῆς Ἀθηνᾶς. Περὶ αὐτοῦ δὲ μᾶς διδάσκει καὶ ὁ Πλίνιος (Φ. Ι. 34, 19), ὅτι ἐποίησε *Λακαίνας ὀρχουμένας*. Διὰ τὴν ἐν Ἀθήναις ὀρχουμένην Λακαίνας, καὶ κατὰ τί διέφερον αἱ ὀρχούμεναι Λακαίνας τῶν ἄλλων ὀρχουμένων γυναικῶν; Ἰδομεν ὅτι ἡ ἐθνικὴ καὶ χαρακτηριστικὴ αὐτῶν ὀρχησις ἦν ὁ Καρυάτισμός. Δὲν δυνάμεθα νὰ πιστεύσωμεν ἄρα, ὅτι ὁ Πλίνιος ἔγραψε *Λακαίνας ὀρχουμένας* ἀντὶ Καρυάτιδος, ἀντικαταστήσας ἀντὶ τῆς εἰς τοὺς Ῥωμαίους ὀλίγον γνωστῆς ἐκείνης λέξεως τὴν σημασίαν αὐτῆς ἣν εὑρεν εἰς τὰς σημειώσεις του; Τούλάχιστον πιθανότερον φαίνεται ὅτι ὁ Ἀθηναῖος καλλιτέχνης, ὁ τοῦ Ἑρεχθείου ἀναλαβὼν τὴν κόσμησιν, ὡς ὁ Φειδίας εἶχεν ἀναλάβει τὴν τοῦ Παρθενῶνος, κατεσκεύασε μᾶλλον τὰς δι' αὐτὸ Καρυάτιδας, ἢ τὸ παράδοξον ἐκεῖνο διὰ τὰς Ἀθηνᾶς ἔργον, καὶ ἀλλαχόθεν μὴ μαρτυρούμενον, τὰς ὀρχουμένας Λακαίνας.

P.

—o—

ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΙ ΕΙΚΟΝΟΜΑΧΟΙ.

ὑπό Κ. Π.

(Συνέχεια. Ἰδε Φυλλάδιον ΜΘ'.)

—o—

Ἡ ἰδρυτικὴ κυβερνήσεως ἰσχυρᾶς, ἡ κατὰ παύσεις τῶν καταχρήσεων, ἡ ρύθμισις τῆς παραλελυμένης διοικήσεως, ἡ ἀνθρώπις τῆς ἐσωτερικῆς ἀσφαλείας ἠθέλον καὶ μόναι ἀρκέσει νὰ τιμῶσιν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοφίλου. Ἀλλ' ὁ ἡγεμὼν οὗτος εἶχε νὰ παλαίσῃ πρὸς πλείους ἄλλας δυσχερείας. Τὸ βασίλειον ἐπιέζετο πανταχόθεν ὑπὸ τῶν Ἀράβων. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τὸ ἀχανὲς Μωαμεθανικὸν Κράτος, τὸ ὁποῖον μέχρι τῆς καταλύσεως τῶν Ὀμεϊαδῶν, ἦτοί μέχρι τῶν μέσων τῆς προηγουμένης ἑκατονταετηρίδος, εἶχε διατελέσει ἡνωμένον ὑπὸ ἓνα κυριάρχην καὶ ἐξαπλωθῇ ἀπὸ τοῦ Ἰνδοῦ μέχρι τῶν Περσῶν, ἦτο ἤδη διχρημένον εἰς τέσσαρα μεγάλα κλάσματα· τὸ μέγιστον πάντων, τὸ Ἀσιανόν, τοῦ ὁποίου ἤρχον ἔτι Ὀλοκλήρου οἱ Ἀββασίδαι, κατέχοντες καὶ τῆς βορείου Ἀφρικῆς τὸ ἀνατολικώτερον μέρος ἦτοί τὴν Αἴγυπτον· τὸ περὶ τὰ τέλη τῆς ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος, ἐν τῇ σημερινῇ Τύνιδι, ἰδρυθὲν κράτος τῶν Ἀγλαβιδῶν· τὸ ἐν τῷ δυτικωτέρῳ μέρει τῆς βορείου Ἀφρικῆς συστηθὲν μικρὸν πρότερον, ἐν ἔτει 789, κράτος τῶν Ἑδρισιδῶν καὶ τὸ ἔτι πρότερον, περὶ τὰ μέσα τῆς ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος, ὑπὸ τοῦ τελευταίου τῶν Ὀμεϊαδῶν ἀποσπασθὲν ἀπὸ τοῦς Ἀββασίδας Ἰσπανικόν. Οἱ Ἀββασίδαι τῆς Ἀσίας δὲν ἔπαυον ἐπιτιθέμενοι κατὰ τῆς ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν κατεχομένης ἔτι μικρᾶς Ἀσίας. Οἱ Ἀγλαβίται τῆς Τύνιδος, ἀπὸ κοινοῦ μετὰ Ἀράβων πειρατῶν τῆς Ἰσπανίας, ἀφῆρσαν, ἐν ἀρχῇ τῆς ἐνάτης ἑκατονταετηρίδος, ἀπὸ τοῦς Βυζαν-

τινοῦς τὸ πλεῖστον τῆς Σικελίας· τελευταῖον οἱ πειραταὶ ἐκεῖνοι τῆς Ἰσπανίας, οἵτινες καὶ Ἀνδαλουσιοὶ πειραταὶ καλοῦνται ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ἐκυρίευσαν, ἐπὶ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ τοῦ πατρὸς τοῦ Θεοφίλου, ὡς προείπομεν, τὴν νήσον Κρήτην, καὶ, καταστήσαντες αὐτὴν ὁμηγύριον τῶν ἐπιδρομῶν αὐτῶν, ἀπεδιβάσθησαν, ἐν ἀρχῇ τῆς τοῦ Θεοφίλου βασιλείας, εἰς τὴν Θράκην, ἐδήλωσαν ἅπασαν τὴν παραλίαν καὶ ἀπήγαγον πολλοὺς αἰχμαλώτους. Μία μάλιστα αὐτῶν μοῖρα ἐτόλμησε νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν μεσογαιοτέρα νῆσον, διέσχισεν ἅπασαν τὴν Θράκην καὶ ἔφθασε μέχρι τοῦ ὄρους Λάτρου, ἐν τῇ κάτω Μοισίᾳ, ὅπου ἐλήστευσε πλούσιόν τι μοναστήριον καὶ ἐσφαξεν ἅπαντας αὐτοῦ τοὺς μοναχοὺς. Καὶ ὁ μὲν διοικητὴς τῆς ἐπαρχίας Κωνσταντίνος Κοντομύτης, ἐπελθὼν μετὰ δυνάμεως ἱκανῆς, περιέζωσε καὶ κατέκοψεν αὐτούς. Ἀλλὰ οἱ σύντροφοί των, ὁρμήσαντες ἀπ' ἑτέρου ἐπὶ τὸν βασιλικὸν στόλον, κατετρόπωσαν αὐτὸν, κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον τοῦ 831, πλησίον τῆς Θάσου, κυριεύσαντες ἢ καταποντίσαντες ἅπαντα αὐτοῦ τὰ πλοῖα· ὥστε οἱ πειραταὶ ἐκεῖνοι θαλασσοκρατοῦντες δὲν ἔπαυον ληστεύοντες τὰς Κυκλάδας.

Ὁ Θεόφιλος ἐνόησεν, ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀντιπαραταχθῇ συγχρόνως καὶ πρὸς τοὺς τρεῖς ἐκείνους ἐχθροὺς· ὤθεν, μετὰ τινος μικροῦ ἀξίας λόγου ἐχθροπραξίας ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ, ἀπεφάσισε νὰ εἰρηνεύσῃ πρὸς τὸν Ἀββασίδην Μαμούν, ἢ, καθὼς τὸν λέγουσιν οἱ Βυζαντινοί, Μαμούμ, ἵνα ἀπερισπάστως δυνηθῇ νὰ καταβάλλῃ τοὺς πορθητὰς τῆς Κρήτης καὶ τοὺς δορυκτῆτορας τῆς Σικελίας.

Ὁ Μαμούν ἦτο υἱὸς τοῦ πολυθρῦλλήτου Καλίου Ἀαρούν, τοῦ ἐπικληθέντος Ἀλ'Ρασίδ ἦτοι δικαίου, καὶ ἐκυριάρχει τῆς Ἀσίας ἀπὸ τοῦ 813 ἔτους. Ἦτο δὲ, ὡς οἱ πλείστοι μεγάλοι τοῦ Ἀραβικοῦ κόσμου ἄνδρες, παράδοξον κράμα ἀρετῆς καὶ κακίας, μεγαλοφυΐας καὶ μικρολογίας· οἰνοπότης, ἄσωτος, σοφιστής καὶ διώκτης ἄγριος τῶν ἑτεροδόξων τοῦ ἰδίου θρησκευματος· αἱρέσεων, ἀνεδείχθη ἀπ' ἑτέρου ἀνεξίτητος πρὸς τοὺς χριστιανούς· ἐν πολέμῳ δὲ ἐνεργὸς καὶ ἀτρόμητος, καὶ ἐν εἰρήνῃ θερμὸς προστάτης τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης. Ἐκ διαταγῆς τοῦ Καλίου αὐτοῦ, ὁ Νεστοριανὸς Χοναὴν μετέφρασε τὸν Εὐκλείδην καὶ τὴν ἀστρονομίαν τοῦ Πτολεμαίου, τὴν ἑκτοτε φέρουσιν τὸ ἀραβικὴν μὲν ἔχον ἀπῆχην, ἀλλὰ κυρίως ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ τίτλου παραφθαρὲν ὄνομα Ἀλμαγέστ. Καὶ ὁ Σαβῆος δὲ ἦτο πυρλάτρης Θεὸς ἐπεξεργάσθη τότε τὸν Εὐκλείδην, καὶ ὁ Ἀριστοτέλης μετεπλήχθη εἰς τὴν Ἀραβικὴν, κατὰ παραγγελίαν τοῦ Μαμούν, καὶ ἄλλοι πολλοὶ Ἕλληνες συγγραφεῖς. Μάλιστα δὲ ἐνεψύχωσεν ὁ Καλίου ἐκεῖνος τὴν γεωμετρίαν καὶ τὴν ἀστρονομίαν, παρήγγειλε τὴν μαθηματικὴν ἐξακρίβωσιν τῆς περιφερείας τῆς γῆς, διατάξας ἐπὶ τούτῳ τὴν ὑπὸ τῶν τριῶν περιωνύμων μαθηματικῶν, Μωάμεθ, Χοναὴν καὶ Ἀχμέτ, διεξαχθεῖσαν ἀξιωματημὸν κατὰ μέτρην μιᾶς μοίρας πλάτους ἐν τῷ πεδίῳ Σανδάρ, τὴν καὶ ἐπαναληφθεῖσαν ἑνεκὰ πλείονος ἀκρίβειας. Πρὸς τούτοις ὁ Μαμούν συνήγαγε τεχνίτας, κατασκευάσαντας ἀστρονομικὰ ἐργαλεῖα καὶ ἰδρύσας

πλησίον τοῦ Βαγδάτιου ἀετρουσκοπεῖον, ἐν ᾧ ἐγένετο ἡ ἀρχὴ τῶν παρατηρήσεων ἐκείνων καὶ ὑπολογισμῶν, τῶν ὁποίων ἡ ἐπεὶτα εἰς ἅπαντα τὰ τμήματα τοῦ Αραβικοῦ κράτους ἐξακολουθήσεις καὶ βελτιώσεις κατέστησε δυνατόν τὴν σύνταξιν τῶν πινάκων τῆς τῶν οὐρανίων σωμάτων κινήσεως, ἄνευ τῶν ὁποίων ὁ Κέπλερ καὶ ὁ Νεύτων δὲν ἤθελον δυνηθῆναι νὰ δημιουργήσωσι τὴν νεωτέραν ἀστρονομίαν.

Δὲν περιωρίζετο δὲ ὁ μέγα Ἀβδασίδης εἰς τὸ νὰ συλλέγῃ περὶ ἑαυτὸν τοὺς ἀμερόβλους ἐπιστήμονας καὶ τεχνίτας, ἀλλὰ προσεκάλει εἰς τὴν αὐλήν του ἅπαντας τοὺς σοφοὺς, οἰουδήποτε γένους καὶ θρησκείματός ἂν ἦσαν, καὶ, ἐπιτρέπων αὐτοῖς πᾶσιν περὶ τὴν λατρείαν τῶν ἐλευθερίαν, μεγάλως ἐπεδιδίκευεν εἰς αὐτοὺς τιμὰς καὶ εὐεργεσίας. Ἰδίως ἀξιωμακροῦντο εἶναι οἱ ἀγῶνες τοὺς ὁποίους κατέβαλεν, ἵνα φέρῃ εἰς Βαγδάτιον τὸν Λέοντα, ἕν τῶν σοφωτέρων εἰκονομάχων τῆς τοῦ Θεορέλου ἐποχῆς. Ὁ Λέων οὗτος ἐγεννήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ, σπουδάζας αὐτόθι τὰ γραμματικά καὶ ποιητικά, ἐπορεύθη ἐπεὶτα εἰς Ἀνδρόν, ἵνα διακρύψῃ τῶν περὶ φιλοσοφίας, καὶ ῥητορικῆς, καὶ μαθηματικῆς παραδόσεων περιφώλου τινὸς τῆς νήσου ἐκείνης διδασκάλου, τοῦ Μιχαὴλ Ψελλοῦ. Ἀλλ' ἡ ἐπιστήμη τοῦ ἀνδρός τούτου δὲν εὗρέθη ἐκνὴ νὰ κορέσῃ τὴν φιλομάθειαν τοῦ Λέοντος, ὅστις, ἀφοῦ ἔμαθε παρ' αὐτοῦ ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ μάθῃ, περιῆλθε τὰ μοναστήρια, ἀνερευνῶν τὰς βιβλιοθήκας αὐτῶν καὶ ἀντιγράφων τὰ βιβλία ὅσα ἐπραγματεύοντο περὶ τῶν ἀντικειμένων ὅσα ἤθελε νὰ διδαχθῇ. Μέγαν δὲ οὕτω εἰσαγαγὼν θησαυρὸν γνώσεως, ἐξεχώρηται εἰς ὄρη ἔρημα καὶ ἐντὺς, μακρὰν πινυτὸς περισπατοῦ, διὰ μελέτης ἀόκνου καὶ εὐφυῆς θαυμαστῆς κατέστη ὁ ἐπιτηδαιότερος γεωμέτρης καὶ ἀστρονόμος τοῦ κράτους. Τότε ἐπκνήλθεν εἰς Κωνσταντινουπόλιν, πανέστερος ἔτι παρ' ὅτι ἦτο ὅτε ἀνεχώρησεν ἀπὸ αὐτῆς καὶ κατώκησεν εἰς κητῶμα εὐτελές, τὸ ὁποῖον κατέστη μετ' ὀλίγον σχολὴ περιώνυμος καὶ ἐδέχθη νὰ αὐξήσῃ, ἵνα δυνηθῇ νὰ περιλάβῃ τὸ πλῆθος τῶν νέων ὅσοι προσήρχοντο νὰ ἀκροασθῶσι τὴν διδασκαλίαν τοῦ ἀνδρός. Εἰς τῶν νέων τούτων, ὅστις εἶχε πολὺ προκοπῇ εἰς τὴν γεωμετρικὴν ἐπιστήμην, γενόμενος γραμματεὺς στρατηγοῦ τινος καὶ παρακολουθήσας αὐτὸν κατὰ τινὰ πόλεμον, τροπῆς συμβάσεως, ζωγραφίσαι ὑπὸ τῶν Ἀράβων καὶ παραδίδεσθαι εἰς ἕν τῶν ἐπιφανῶν περὶ τὸν Καλίφην ἀνδρῶν. Μίαν δὲ τῶν ἡμερῶν, ἀκούων τὸν δεσπότην αὐτοῦ ἐγκωμιάζοντα τοὺς γεωμέτρας τῆς αὐλῆς, ὁ δούλης εἶπεν, ὅτι ἔχει εἰδῆσθαι τινὰ τῆς ἐπιστήμης τούτης καὶ ὅτι ἐπεθύμει πολὺ ν' ἀκροασθῇ τῶν σοφῶν ἐκείνων διδασκάλων. Ἐμαθε τοῦτο ὁ Μιχαὴλ, καὶ προσκαλέσας, μετὰ χάρις πολλῆς, τὸν νέον, συνδιελέχθη μετ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἐθεώρησεν ἄξιον τῶντι νὰ ἀκούσῃ τοὺς παρ' αὐτῷ διδασκάλους τῆς γεωμετρίας, τοὺς ὁποίους ἔλεγε μηδὲν ἔχοντας τὸν ἐνάμιλλον καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην. Ὁθεν παραστάντες οἱ σοφοὶ ἐκεῖνοι ἄνδρες ἤρχισαν νὰ διαχαράττωσι σχήματα τρίγων καὶ τετράγωνα καὶ ν' ἀναφέρωσι τοὺς στοιχειώδεις τῆς ἐπιστήμης κανόνας, διδάσκοντες, ὅτι τὰ σχήμα τὸδε τήνδε φέρει τὴν

κλήσιν καὶ τὸδε τήνδε, ἀλλὰ αἰτίαν καὶ λόγον καὶ τὸ διότι, μηδαμῶς ἀποδίδοντες. Τότε ὁ νεανίας, θεωρῶν αὐτοὺς γαυριῶντας καὶ μέγα φρονούντας ἐπὶ τῇ περιγραφῇ τῶν σχημάτων, ἀεπὶ πλυντὸς λόγου, ὡς οὗτοι αἶπε α καὶ πράγματος, τὸ διότι τὸ κύριον ἔχει. Ὑμεῖς δὲ τὴν ὑπαρξίν μόνην λέγοντες, τοὺς δὲ λόγους παρατρέχοντες, οὐχ ἡκιστὰ μοι διαμαρτάνειν δοκεῖτε, τὸ κυριώτερον ἀγνοοῦντες. Ἐπειδὴ δὲ αὐτοὶ ἠπόρησαν καὶ τὸν παρεκάλεσαν νὰ ἐξηγήσῃ τὰς αἰτίας ταύτας, καὶ αὐτὸς διηρμήνευσεν καὶ ἐξήγησεν, ὅτι τοῦτο μὲν διὰ τοῦτο, καὶ τοῦτο διὰ τοῦτο ἔχει τοιοῦτον ὄνομα καὶ σχῆμα, θαυμάσαντες οἱ Ἀράβες καὶ πεισθέντες, τὸν ἠρώτησαν ἂν ἔχῃ καὶ ἄλλους τοιούτους ἐπιστήμονας ἂν ὄντας τὸ Βυζάντιον. Καὶ ἀπαντήσαντο, αὐτῷ, ὅτι εἶναι πολλοὶ καὶ ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ ἐσχάτος τῶν μαθητῶν καὶ ὅχι ἐκ τῶν διδασκόντων, τὸν ἐξέτασαν πάλιν περὶ τοῦ διδασκάλου, ὁποῖός τις εἶναι καὶ ἂν ὑπάρχῃ ἐν τοῖς οὖσιν, ὁ δὲ ἀπεκρίθη, ὅτι ζῇ, ὅτι καλεῖται Λέων, ὅτι εἶναι πτωχότατος, μὴ ἔχων προσηλωμένον τὸν νοῦν εἰς ἄλλο τί ἄλλ' ἢ μόνον ταῖς ἐπιστήμας. Ὁ Μιχαὴλ γράφει εὐθὺς πρὸς τὸν Λέοντα τὴν ἐξῆς ἐπιστολήν. α Ἐκ τοῦ καρποῦ τοῦ δένδρου καὶ ἐκ τοῦ μαθητοῦ ἐγνώμεν τὸν διδάσκαλον. Ἐπεὶ γοῦν τηλικοῦτος ὢν περὶ τὴν τῶν ὄντων ἐπιστήμην, ἄγνωστος εἰ τοῖς συμπολίταις, τῆς γνώσεως καὶ σοφίας καὶ καρπὸν μὴ δρεπόμενος, μὴ ἀπαξιώσης ἐλθεῖν πρὸς ἡμᾶς, καὶ τῆς σῆς ματαδοῦναι σοφίας. Ἐρχομένῳ γάρ σοι αὐχένα ὑποκλινεῖ γένος ἅπαν τὸ τῶν Σαρακηνῶν, καὶ πλούτου καὶ δωρεῶν ἀξιωθήσῃ ὢν οὐδ' εἰς πῶποτε τῶν ἀνθρώπων ἡζιώται. Ἐδόκε δὲ τὸ γράμμα εἰς τὸν νέον, ὑπασχέθη εἰς αὐτὸν δωρεὰς πολλὰς, ἂν καταπέιτῃ τὸν Λέοντα νὰ ἐλθῇ, καὶ ἀπήτησε παρ' αὐτοῦ τὴν ὑπόσχεσιν ὅτι αὐτὸς τοῦλάχιστον θέλει ἐπανέλθαι εἰς Βαγδάτιον.

Δὲν ἠξεύρομεν τί ἤθελε πράξει σήμερον ὁ λόγιος Ἕλλην ὅστις ἤθελεν ἀξιώθῃ τοιαύτης, παρὰ ἡγεμόνος μεγάλου, προσκλήσεως. Ἀλλ' ὁ Βυζαντινὸς Λέων, ὅστις ἔζη εἰς ἐποχὴν τὴν ὁποῖαν θεωροῦμεν μηδὲν ἴχνος ἐμπραίνουσας φιλοπατρίας καὶ ἐθνικῆς φιλοτιμίας, ἐθεώρησεν ἄτοπον νὰ δεχθῇ, ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ Βασιλέως, ἐπιστολήν παρὰ ἐχθρῶν. Ὁθεν, προσελθὼν εἰς τὸν Λογοθέτην τοῦ δρόμου, δηλαδὴ τὸν γενικὸν διευθυντὴν τῶν ταχυδρομείων, Θεόκτιστον, διηγήθη τὴν ἀφικίν τοῦ μαθητοῦ καὶ τὰ κατὰ τὴν ἐπιστολήν τὴν παρὰ τοῦ καλίφου κομισθεῖσαν, τὴν ὁποίαν καὶ ἐκβαλὼν ἐνεχείρισεν ὁ Λέων εἰς τὸν ὑπάλληλον ἐκεῖνον. Ὁ Θεόκτιστος ἀνέφερεν ἀμέσως τὸ γεγονός εἰς τὸν Θεόφιλον ὅστις, προστάτης ὢν τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν ἐπίσης ἐνθερμος, ὅσον καὶ ὁ Μιχαὴλ, δὲν ἠθέλητε νὰ στερηθῇ ἡ πρωτεύουσα αὐτοῦ τῆς τοῦ ἀνδρός ἐκείνου σοφίας, καὶ περιποιηθεὶς αὐτὸν πολυειδῶς καὶ πλουτίσας, τὸν προσέταξε νὰ διδάσκῃ τοῦ λοιποῦ δημοσίᾳ, προσδιορίσας αὐτῷ ἐπὶ τούτῳ τὸν θεῖον νόον τῶν τεσσάρων καλλινίκων μαρτύρων. Οἱ χρονολογικοὶ λέγουσιν ὅτι τότε κατὰ πρῶτον ὁ Θεόφιλος ἐγνώρισε τὸν Λέοντα, ἀλλὰ τοῦτο φαίνεται παντάπασιν ἀπίθανον, διότι ὁ Λέων ἦτο πρῶτος ἐξ ἀδελφῶν τοῦ Ἰωάννου γραμματικοῦ, τοῦ διατελέσαντος διδασκάλου καὶ φι-

λου περιπευδάσθαι τοῦ βασιλέως ἐκείνου.

Ὁ Μαμεὺν, πληροφορηθεὶς ὅτι ὁ Λέων δὲν συγκυ-
ταίνεται νὰ κατὰλινῃ τὴν πατρίδα αὐτοῦ, πέμπει
εἰς αὐτὸν ἀπορίκας τινὰς ζητημάτων γεωμετρικῶν καὶ
ἀστρονομικῶν καὶ παρακαλεῖ νὰ τὰς λύσῃ καὶ διευ-
κρινήσῃ· ὁ δὲ Λέων οὐ μόνον τὰ ζητήματα ἔλυσεν ἀρ-
μοδίως, ἀλλὰ, διὰ νὰ κινήσῃ ἔτι μᾶλλον τὸν θαυμασ-
μὸν τοῦ Καλίου, προσέθηκε καὶ τινὰ τῶν μελλόν-
των σμυῖα προγνωστικά, διότι κατὰ δυστυχίαν τότε
καὶ οἱ Βυζαντινοὶ καὶ οἱ Ἀραβες ἀστρονόμοι ἀνε-
μίσγουν μετὰ τῆς καθαρᾶς ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης καὶ
παλλὴν ἀστρολογικὴν νοθείαν. Ὁ Καλίου, λαβὼν ἀνὰ
χεῖρας τὰ ἔργα ταῦτα τοῦ Λέοντος, ὑπὲρ ποτὲ ἐθαύ-
μασε τὴν σοφίαν ἐκείνην καὶ ἐπόθησε νὰ ἴδῃ τὸν
ἐξοχὸν ἄνδρα. Ὅθεν πέμπει ἤδη πρεσβεῖαν πρὸς
αὐτὸν τὸν Θεόφιλον καὶ ἐπιστολήν, διαλαμβά-
νουσαν, κατὰ τὸ τοῦ Κεδρηνοῦ κείμενον, τὰ ἑξῆς. α' Ἐ-
βουλόμην μὲν αὐτό σοι ἀμφικέσθαι, ἔργον γνησίῳ
φίλου ἀποπληρῶν. Ἐπεὶ δὲ ἡ ἀναιμειμένη μοι ἀρχὴ
ἐκ θεοῦ καὶ ὁ ὑπὸ τὴν χεῖρά μου τελὼν πλεῖστος κα-
τεξουσίας λαὸς τοῦτο οὐ συγχωρεῖ, ὃν ἔχεις ἐπὶ φι-
λοσοφίᾳ καὶ ταῖς λοιπαῖς ἐπιστήμασι διαδόητον ἄν-
δρα, βραχὺν τινα χρόνον αἰτῶ ἐξαποστείλαί μοι, τῆς
αὐτοῦ ἐπιστήμης μεταδώσοντά μοι ἐκκαινμένῳ καὶ
ταύτης ἐρωτικῶς ἔχοντι. Μὴ ἀναβολὴ δὲ διὰ τὸ σέβας
καὶ τὴν τοῦ γένους ἀλλοτριότητά ἐσοῖτο, ἀλλὰ μᾶλ-
λον ὅτι τοιοῦτοις ἀξιοῖ φίλοις ἐπιεικέσι τε καὶ χρη-
σταῖς, πέραν τὸ τάχος λαβέτω ἡ αἵτησις. Χάρις δέ
σοι ὑπὲρ τούτου καταβλήθησεται χρυσίου μὲν ἑκα-
τὸν κεντηνάρια, εἰρήνη δὲ καὶ σπονδαὶ ἀτελεύτητοι
καὶ αἰδίοι. β

Ἀλλ' ὁ Θεόφιλος ἐπέμεινε μὴ θέλων νὰ παραδώσῃ
εἰς τοὺς ἀλλοφύλους τὸ ἀγλάνημα ἐκεῖνο τῆς βασι-
λείας τοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος· καὶ, ἀποποιη-
θεὶς εὐπρεπῶς τὴν τοῦ Καλίου αἵτησιν, διὰ μεζού-
ρος ἤ γε τιμῆς τὸν Λέοντα. Βραδύτερον δὲ, ἐπὶ τῆς πα-
τριαρχίας τοῦ Ἰωάννου τοῦ Γραμματικοῦ, ὅστις ἦτο·
ὡς προείπομεν, συγγενὴς τοῦ Λέοντος, ὁ τελευταῖος,
χειροτονηθεὶς, κατὰ ῥητὴν τοῦ Θεοφίλου ἀπαίτησιν,
προεχειρίσθη ἀρχιερεὺς Θεσσαλονίκης, καὶ πλεῖστον
ὑπὸ τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ ἐτιμήθη, διὰ τε τὴν σοφίαν
καὶ τὴν ἄλλην ἀρετήν. Συνέβη δὲ ἀρχιερατεύον-
τες αὐτοῦ ἐν Θεσσαλονικίᾳ ἀφορία τοιαύτη κατὰ
τὴν ἐπαρχίαν ἐκείνην, ὥστε οἱ κάτοικοι εἰς τὸ ἔσχατον
παρήλθον τῆς ἀμνηχανίας καὶ πολλοὶ ἐτοιμάζοντο νὰ
ἀποδημήσωσιν. Ὁ Λέων παρεμύθησεν αὐτοὺς ἐπὶ τῆς
συμφορᾶς ἐκείνης καὶ ἰδίως τοῖς ἐβουλομένοις, ὅτι τὸ
κακὸν δὲν δύναται νὰ ᾔῃ εἰμὴ πρόσκαιρον καὶ ὅτι
ἀνάγκη νὰ μὴ ἐγκαταλείψωσι τὰς γεωργικὰς αὐτῶν
ἐργασίας, διότι ἀφεύκτως μετὰ τὴν ἀκαρπίαν θελεῖ ἐ-
πελθεῖ εὐφορία, μέλλουσα νὰ ἀποζημιώσῃ αὐτοὺς διὰ
τὰ παρελθόντα παθήματα· ὅπερ συνέβη τῶντι καὶ
ἔτι μᾶλλον κῆρυξε τὴν πρὸς τὸν ἀγαθὸν ποιμενάρχην
εὐλάβειαν τῶν Θεσσαλονικαίων. Δὲν διέμεινε δὲ ἀρ-
χιερατεύων εἰμὴ τρία ἔτη· διότι ἀποθανόντος τοῦ
Θεοφίλου κατελύθη ἡ τῶν εἰκονομάχων αἵρεσις καὶ
καθηρέθησαν πάντες οἱ τὰ τῆς αἵρέσεως ταύτης ἀσπα-
ζόμενοι· ὅθεν συγκαθηρέθη καὶ ὁ Λέων. Τοιαύτη ὁμοῦς

ἦτο ἡ τοῦ ἀνδρὸς παιδεία καὶ τοιαύτη ἡ διάκρισις ἢ
ἡ πεφωτισμένη Βυζαντινὴ κυβέρνησις ἐποίει μεταξὺ
τῶν θρησκευτικῶν αὐτοῦ δογμάτων καὶ τῆς ἄλλης
ικανότητος, ὥστε οὐδὲ τότε ἔμεινε παρηκωτισμένος·
ἀλλὰ διωρίσθη, ἐπὶ δαψιλῇ χορηγίᾳ, ὑπὸ τοῦ Βάρδα
προϊστάμενος τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς ἣν ἱδρύσεν ὁ
Καῖσαρ οὗτος, ἐπὶ Μιχαήλ, ἐν Μαγναύρᾳ· διότι κατὰ
μὲν τὴν ἄλλην αὐτοῦ πολιτείαν ὁ Βάρδας δύναται
πολλάκις νὰ θεωρηθῇ ψόγου ἄξιος, συνετέλεσε δὲ οὐ
μικρὸν εἰς τὴν τῶν γραμμάτων ἀναζωπύρῃσιν, συστή-
σας, ἐκτὸς τῆς εἰρημένης φιλοσοφικῆς σχολῆς, καὶ ἑ-
τέραν, τῆς γεωμετρίας, τῆς ὁποίας ἐφορον ἀνέδειξε
Σέργιον τινα, φοιτητὴν τοῦ Λέοντος διατελέσαντα,
καὶ ἄλλην τρίτην, τῆς ἀριθμητικῆς καὶ ἀστρονομίας,
καταστήσας διδάσκαλον αὐτῆς τὸν Θεοδόγιον, μαθη-
τὴν καὶ τοῦτον τοῦ μεγάλου φιλοσόφου· πολλάκις δὲ
καὶ αὐτὸς παρευρίσκειτο εἰς τὰς ἀκροάσεις τῶν καθη-
γητῶν ἐκείνων καὶ ἐνεθάρρυνε τὴν προθυμίαν τῶν δι-
δασκομένων. Ὡστε ἡ πρὸ τριῶν ἑκατονταετηρίδων,
ὁλοῦς σχεδὸν ἀπεσθηνικὴ ἐπιστήμη, ἡ ἐπὶ τῶν εἰκο-
μάχων καὶ ἰδίως ἐπὶ Θεοφίλου, ἀρχίσασα νὰ ἀναλαμ-
βάνῃ ἐπιρρώσιν τινα καὶ προκοπὴν, δὲν ἐπαυσε ἐκ-
τοτε προστατευομένη καὶ καρποφοροῦσα.

Καὶ τὸν μὲν Λέοντα ὁ Θεόφιλος δὲν ἐξέπεμψεν, ὡς
προείρηται, πρὸς τὸν Μαμεὺν· ἀλλ' ὠφελήθη ἀπὸ τῆς
φιλικῆς τούτου διαθέσεως, ἵνα ἐπιχειρήσῃ διαπραγμα-
τεύσεις περὶ εἰρήνης· καὶ πρὸς διεξαγωγὴν, τῶν δια-
πραγματεύσεων τούτων, ἐξελέξατο ἄνδρα ἐπιτηδεϊότα-
τον, τὸν μετέπειτα πατριαρχεύσαντα Ἰωάννην Γραμ-
ματικόν.

Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἀνῆκεν εἰς τὸν περιφανῆ τῆς Κων-
σταντινουπόλεως οἶκον τῶν Μωροχαρζανίων, καὶ ὑ-
πῆρξεν εἰς τῶν κυριωτέρων πρωτοεργῶν τῆς ἀνανεώ-
σεως τοῦ τῶν εἰκονομάχων δόγματος, ἐπὶ Λέοντος
τοῦ Ἀρμενίου. Ὁ Ἰωάννης ὁ Γραμματικὸς, νεώτατος
ἔτι, εἶχε λάβει τὸ μοναχικὸν σχῆμα, καὶ ἐνεκα τῆς
παιδείας καὶ εὐφυΐας αὐτοῦ, τάχιστα προεχειρίσθη ἡ-
γούμενος τῆς τῶν καλλινίκων μαρτύρων Σεργίου καὶ
Βάκχου μονῆς, τῆς ὁποίας οἱ μοναχοὶ ἐν τῇ βασιλικῇ
ἐτέλουν κλήρω. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, κατὰ τὰ
πρῶτα δηλαδὴ ἔτη τῆς τοῦ Λέοντος βασιλείας, ἐπι-
κράτει ἡ ὀρθοδοξία, διότι ἡ αἵρεσις τῶν εἰκονομάχων,
ἡ ἐν ἀρχῇ τῆς προηγουμένης ὁγδόης ἑκατονταετηρί-
δος, διὰ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου, ἰσχύσασα, εἶχε καθαι-
ρεθῇ τῇ 787, ἐπὶ Εἰρήνης, ὑπὸ τῆς ἐν Νικαίᾳ συγ-
κροτηθείσης ἐσδόμης οἰκουμενικῆς συνόδου, ὅτις ἠνέωρ-
θωσε τὴν προσκύνησιν τῶν εἰκόνων καθ' ὅλον τὸ βα-
σιλεῖον. Ὁ διάδοχος τοῦ πατριάρχου Ταρασίου, τοῦ
εἰς τὴν ἀποκατάστασιν ταύτην συνετέλεσαντος, Νικη-
φόρος, ὅστις ἀπὸ λαϊκῶν ἐν τρισὶν ἡμέραις εἶχε χειρο-
τονηθῇ διάκονος, ἱερεὺς καὶ ἀρχιερεὺς, ἦτο ὀρθόδοξος.
Οἱ δὲ μετὰ τὴν Εἰρήνην βασιλεύσαντες Νικηφόρος,
Σταυράκιος καὶ Μιχαὴλ Ραγγαβες, οὐδὲν εἶχον ἐπιχει-
ρήσει κατὰ τῶν ὑπὸ τῆς οἰκουμενικῆς ἐκείνης συνόδου
κανονισθέντων. Ἐν τούτοις ἡ ὀρθοδοξία ἦτο μὲν τὸ
ἐπικρατοῦν τοῦ Βασιλείου δόγμα καὶ ἡ μεγάλη τοῦ
ὕψους πλειονοψηφία ἦτο προσηλωμένη εἰς αὐτὴν,
πολλοὶ ὁμοῦς ἄνθρωποι, ἀνατραφέντες μὲν ἐπὶ τῶν

Ἰσχυρίων βασιλέων, ἀποτελοῦντες δὲ τὸ ἐνεργητικώ-
τερον καὶ ἐν μέρει τὸ λογιώτερον τοῦ ἔθνους μέρος,
ἡσπάζοντο ἐπὶ τὴν τῶν εἰκονομάχων αἵρεσιν· ἰδίως
δὲ τὸ πλεῖστον τοῦ στρατοῦ τὰ τοῦ δόγματος τού-
του ἐπρόσβουε, καὶ ἄπορον δὲν εἶναι, ὅτι ὁ Λέων αὐ-
τός, ὅστις, πρὶν βασιλεύσει, εἶχε διατελέσει εἰς τῶν
διασημοτέρων τοῦ στρατοῦ ἀρχηγῶν, μετὰ τῆς μερί-
δος ταύτης συνετάσσεται, ἔχων πρὸς τοῦτο καὶ ἄλ-
λους, ὡς θέλομεν ἰδεῖ, σπουδαιοτέρους λόγους· οὐκ
ὀλίγοι δὲ καὶ ἐκ τῶν τοῦ κλήρου ἀνδρῶν εἰς τοὺς
εἰκονομάχους ἀνήκον, ἐν οἷς καὶ ὁ νέος ἡγούμενος τῆς
τοῦ Σεργίου καὶ Βάκχου μονῆς.

Οἱ ὀρθόδοξοι χρονογράφοι μκίνονται κατὰ τοῦ Ἰω-
άννου τοῦ Γραμματικοῦ· ἀξιῶντιν, ὅτι αὐτὸς παρέ-
σχευε τὸν Λέοντα ἀπὸ τῆς εὐθείας εἰς τὴν σκολίαν τῆς
ἀσεβείας ὁδόν, διότι, λέγουσι, παριστάμενός ποτε ἐν
τῇ ἐκκλησίᾳ, πλησίον τοῦ βασιλέως, καὶ ἀναγνω-
σθέντων τῶν λόγων τούτων τοῦ Μ. Κεφαλαίου τοῦ
Ἡσαίου· α Τίνι ὁμοιώματι ὁμοιώσατε αὐτόν; Μὴ
ᾧ εἰκόνα ἐποίησε τέκτων, ἢ χρυσοχόος χωνεύσας
ᾧ χρυσίον περιεχύρυσεν αὐτόν; ᾧ ὁ περικτυμὸς ἐκαί-
νος, πλησιάζας εἰς τὸ οὖς τοῦ ἡγεμόνος, εἶπεν αὐτῷ·
σύνες τοῖς λεγομένοις, ὦ βασιλεῦ, καὶ μὴ λάθῃς
τὸ ἀληθές καὶ τοιαύτης ἔχου λατρείας ὅποιόν σοι ὑπο-
τίθηναι ὁ προφήτης. α Ὀνομάζουσι δὲ αὐτόν ὑποκριτὴν
καὶ βεβαιοῦσιν, ὅτι, διὰ τὴν ἀπατήσασθαι τὸν τυφλὸν ὄχλον,
ἡσχαλεῖτο περὶ μηχανικά τεχνάσματα, ἰσχυρίζομενος,
ὅτι δύναται ὡς ἀποκαλύψῃ τὰ μυστήρια τοῦ μέλλοντος
καὶ τοῦ παρελθόντος διὰ χαλκῆς λεκάνης, ἐξ οὗ καὶ
Λεκανομάντις ἐπεκλήθη. Καὶ μὴ ἀρκούμενοι εἰς τὸ
ὑδριστικὸν τοῦτο ἐπώνυμον, παρερίθεισαν τὸ ὄνομα
αὐτοῦ Ἰωάννης εἰς Ἰαννης, τὸ ἐνθυμίζον ἕνα τῶν
περιοχέμων ἐν τῇ Ἱερᾷ Γραφῇ μάγων τὸν Φαραῶ. Καὶ
οὐδ' εἰς τούτο τὸ στίγμα εὐχαριστηθέντες, προσεπα-
κάλεσαν αὐτόν Ὑλέλαν ἢ Ὑλέλαν, ὅπερ, κατ'
αὐτοὺς, ἐσήμαινεν Ἑβραϊστὴν τὸν πρόδρομον καὶ συν-
εργόν τοῦ διαδόχου. Ἡ δὲ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι ὁ Ἰω-
άννης ὁ Γραμματικὸς ὑπῆρξε μὲν τῶντι εἰς τῶν θερ-
μοτέρων εἰκονομάχων τῆς ἐνάτης ἐκτονταετηρίδος,
ἀλλὰ συγχρόνως καὶ εἰς τῶν εὐφραστέρων καὶ λογιω-
τέρων ἀνδρῶν ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἐκόσμησαν τὰς τρεῖς
βασιλείας τοῦ Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου, τοῦ Μιχαὴλ τοῦ
Τρυφίλου καὶ τοῦ Θεοφίλου, ἰδίως συντελέσας, διὰ τῆς
πολιτικῆς αὐτοῦ συνέσεως καὶ τοῦ ζήλου ὃν ἀπέδειξε
περὶ τὴν τῶν γραμμάτων ἐμφύχωσιν, εἰς τὸ μέγα ἀ-
ξίωμα τὸ ὅποιον προέλαβε τὸ Βυζαντινὸν κράτος ἐπὶ
Θεοφίλου.

Διὰ τὴν ἐννοήσωμεν καλῶς τὴν ἐπὶ Λέοντος γενο-
μένην ἀνόρθωσιν τῆς τῶν εἰκονομάχων αἵρέσεως, ἀ-
νάγκη νὰ διακρίνωμεν τοὺς λόγους, δι' οὓς συνέδραμεν
εἰς τούτο μία τοῦ κλήρου μερίς, ἀπὸ τῶν λόγων, δι'
οὓς ἐπεχείρησε τὸ ἔργον ὁ αὐτοκράτωρ. Τινες τῶν εἰ-
κονομάχων κληρικῶν ἐκινήθησαν βεβαίως ὑπὸ πεποι-
θήσεως πλανωμένης μὲν, ἀλλ' ἐιλικρινοῦς· ἄλλων δὲ,
ὁ ὀλιγωτέρον χρηστὸς ζήλος σκοπὸν εἶχε νὰ ὠφελη-
θῶσιν ἀπὸ τῆς μεταβολῆς διὰ τὴν νὰ καταλάβωσι τὰ ὑ-
πὸ τῶν ὀρθοδόξων κατεχόμενα ἀξιώματα, νὰ προα-
χθῶσι, νὰ πλουτήσωσιν. Ἀλλὰ ὁ Λέων δὲν ἦτο ἀν-

θρώπος νὰ γίνῃ ὄργανον ἀλλοτρίων δοξασίων καὶ συμ-
φερόντων, οὐδ' ἠθέλην ἐπαγάγει εἰς τὸ κράτος κλονι-
σμὸν σφοδρὸν, ἀνευ σπουδαιοτάτων λόγων. Ὁ Λέων
ἐπεχείρησε νὰ καθαιρέσῃ τὴν λατρείαν τῶν εἰκόνων,
διότι ἐθεώρησε τοῦτο ἀπαραίτητον πρὸς τὴν παγίω-
σιν τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ. Ὁ ὀρθόδοξος κληρὸς, ἐπεριδόμε-
νος εἰς τὰς γνώμας τῶν πολλῶν, εἶχεν ἐν τῷ κράτει
δύναμιν ἀσυμβίβαστον μετὰ τὴν ἐλευθέρην ἐνέργειαν τῆς
πολιτικῆς κυβερνήσεως. Ὁ αὐτοκράτωρ ὠρεῖτο νὰ
ὑποκύψῃ εἰς τὴν δύναμιν ἐκείνην ἢ νὰ συγκροτήσῃ
κλήρον εὐπειθέστερον· δὲν ἠδύνατο δὲ νὰ ἐπιτύχῃ τὸ
τελευταῖον τοῦτο, εἰμὴ διὰ τῶν εἰκονομάχων, οἵτι-
νες, μὴ ἔχοντας ῥίζας εἰς τὰς πεποιθήσεις τοῦ λαοῦ,
εἶχον ἀδιάλειπτον καὶ ἀπαραίτητον χροῖαν τῆς προ-
στασίας καὶ συνδρομῆς τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς. Ἀφ' ἐ-
τέρου, ὁ ἐξ εἰκονομάχων τὸ πλεῖστον συγκείμενος
στρατὸς δὲν ἐδέχετο τὴν ὑποδούλωσιν τῆς κοσμικῆς
ἐξουσίας εἰς ἐξουσίαν πνευματικὴν, ὅπως ἀλλοτρίαν
τῶν φρονημάτων αὐτοῦ. Καὶ μία ἀπὸ τὰς κυριωτέρας
αἰτίας δι' ἃς κατεβλήθη ὁ τοῦ Λέοντος προκείμενος
Μιχαὴλ Ῥαγγαβὴς ὑπῆρξεν αὐτῇ, ὅτι κατέστη ὑπο-
χείριος τοῦ κλήρου, δι' ὃ δυσκνασχετήσαντες οἱ τοῦ
στρατοῦ ἡγεμόνες ὑπεχρέωσαν αὐτόν νὰ παραιτηθῇ
τῆς ἀρχῆς καὶ ἀνηγόρευσαν τὸν Λέοντα. Ὁ αὐτοκρά-
τωρ λοιπὸν ἦτο μετὰ τὸ σφόδρα καὶ ἄκμονος· διότι
συντηρῶν εἰς τὰ πράγματα τοὺς ὀρθοδόξους, οὐ μόνον
τὴν ἰσχὺν τῆς κυβερνήσεως αὐτοῦ παρέλπειν, ἀλλὰ
καὶ τὸν στρατὸν δυσηρέσκει καὶ ἐκινδύνευεν ἀπὸ
αὐτοῦ· ἐὰν δὲ μετὰ τοῦ στρατοῦ συνετάσσεται, προε-
κάλει τὴν ὀργὴν καὶ τὴν ἀντίπραξιν τοῦ μέγα τότε
δυναμένου κλήρου. Ὁ Λέων ἀπεφάσισε νὰ κόψῃ τὴν
δυσχερεῖαν ταύτην, ἀνορθῶν τοὺς εἰκονομάχους καὶ
οὕτω συγκροτῶν μὲν κλήρον πειθήνιον, εὐχαριστῶν
δὲ τὸν στρατὸν, παγίων δὲ τὴν κυβερνήσιν του. Εἶναι
ἐκλήβε, ὅτι ὁ ὀρθόδοξος κληρὸς, καὶ ἐκτὸς τῶν πραγ-
μάτων ὧν, ἦτο πάντῃ ἐπικίνδυνος· καὶ ἀπόδειξιν
τούτου ἐλάβεν αὐτός ὁ Λέων, διότι ὁ Μιχαὴλ ὁ Τρυ-
φίλος, διὰ τῶν ὀρθοδόξων κυρίως, κατέβαλεν αὐτόν·
ἀλλ' ὁ στρατὸς, ὁ πρὸ μικροῦ κατὰ τῶν Βουλγάρων
νικηρορήσας, ἦτο ἐτι μᾶλλον ἐπιφοβὸς ἢ ὁ κληρὸς.
Ἡ δυσχερεῖα αὕτη δὲν ἦτο ἔργον τοῦ Λέοντος, ἀλλὰ
ἀποτέλεσμα τυτικὸν τῆς ἐν τῇ παραλαβούσῃ ἐκτον-
ταετηρίδι ἐπικρατησάσης ἐπὶ ἐξηκοντα ἔτη μεγάλης
περὶ τὸ δόγμα μεταβολῆς, ἐπὶ τῆς ὁποίας αἱ δραστη-
ριώτεροι καὶ ἐνεργητικώτεροι τοῦ ἔθνους γενεαὶ εἰς τὸ
δόγμα ἐκείνο ἀνεδράμησαν. Ἡ ἐπὶ Λέοντος λοιπὸν
γενομένη ἀνόρθωσις τῶν εἰκονομάχων δὲν ὑπῆρξεν
ἔργον συνειδήσεως καὶ πεποιθήσεως θρησκευτικῆς, ἀλλὰ
μέτρον πολιτικόν. Καὶ οἱ διάδοχοι δὲ αὐτοῦ, Μι-
χαὴλ καὶ Θεοφίλος, διὰ πολιτικοῦ μᾶλλον λόγους
ἐνέμειναν εἰς τὸ δόγμα ἐκεῖνο, ἐνῶ ἐξεναντίας οἱ ἐν τῇ
ὀρθόῃ ἐκτονταετηρίδι κατὰ πρῶτον εἰσχωρήσαντες καὶ
ὑποστηρίξαντες αὐτὸ Λέων ὁ Ἰσαυρὸς καὶ ὁ υἱὸς αὐ-
τοῦ Κωνσταντῖνος, ἐπολιτεύθησαν οὕτω ἐκ ζήλου κα-
θαρῶς θρησκευτικοῦ. Ἐντεῦθεν δὲ ἐξηγεῖται καὶ διατρί-
βῃ εἰκονομαχία τῆς ἐνάτης ἐκτονταετηρίδος οὐ μόνον
τὰ προλαβόντως ἀρξάμενον ἔργον δὲν συνεπλήρω-
ωσεν, ἀλλὰ καὶ ἐντὸς μικροῦ καὶ εὐχερῶς κατελύθη.

ἢ τὸ δόγμα, μάλιστα δὲ θεοσκευτικὸν δόγμα, διὰ τὴν εὐδοκίμησιν, χρεῖαν ἔχει πεποιθήσεως. Ὁ Λέων ὁ Ἀρμένιος καὶ ὁ Μιχαήλ καὶ ὁ Θεοφίλος ἐπροστάτευσαν μὲν τὴν εἰκονομαχίαν, ὠφελήθησαν ἀπὸ τὰ ὑφιστάμενα αὐτῆς στοιχεῖα, ἀλλὰ δὲν εἶχον τὸν διάπυρον ἐκείνον ὑπὲρ αὐτῆς ἐνθουσιασμόν, δι' οὗ καὶ μόνου αὐτῇ ἠδύνατο καὶ ἦδη, ὡς ἐπὶ τοῦ Ἰσαύρου καὶ τοῦ Κωνσταντίνου, νὰ παγιωθῇ καὶ νὰ διαδοθῇ· ἐν τῷ μεταξὺ δὲ τούτων οἱ ὀρθόδοξοι ἐνήργουν δραστηρίως καὶ ἐπιμόνως, ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον προσηκούμενοι τὰς νέας γενεάς, ἐνῶ οἱ παλαιοὶ εἰκονομάχοι βραμνιζόντες ἐξέλειπον· ὥστε ἅμα, μετὰ εἰκοσιπέντε ἔτη, κατέλαβον τὴν ἀρχὴν ἄνθρωποι ἔχοντες πολιτικὰ φρονήματα ἄλλοις τῶν τοῦ Λέοντος, τοῦ Μιχαήλ καὶ τοῦ Θεοφίλου, εὐχερέστερα ὑπερίσχυεν ἢ ὀρθόδοξία, καὶ ὁ κληρὸς ἤθελεν ἀποθῇ πάλιν παντοδύναμος ἐν Κωνσταντινὸς πόλει καὶ ἐπικίνδυνος εἰς τὴν πολιτικὴν ἀρχὴν πολὺ πλέον παρ' ὅτι πραγματικῶς ἀνεδείχθη. ἂν δὲν ἐπύρχετο σχεδὸν ἀμέσως ἡ ἐκκλησία ἢ ἐπαγαγοῦσα τὴν διαίρεσιν τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας ἀπὸ τὴν ἀνατολικήν, ἔρις ὡς ἐκ τῆς ὁποίας ὁ ἀνατολικὸς κληρὸς ἠναγκάζετο νὰ μὴ ἀντιτάσσεται ἐκθύμως εἰς τὸν αὐτοκράτορα ἵνα μὴ, διὰ τῆς διχονοίας ταύτης, ἐνισχύσῃ ἐχθρὸν ἄλλον πολὺ δεινότερον, τὸν Ἀρχιερέα τῆς Ρώμης.

Ὁ Λέων, καὶ περ' ὀξύτατος ὢν καὶ φύσει καὶ ὡς ἐκ τῆς στρατιωτικῆς αὐτοῦ ἀνατροφῆς, δὲν ἤθελε κατ' ἀρχὰς νὰ ἐπκγάγῃ τὴν παρ' αὐτοῦ μελετηθεῖσαν μεταβολὴν διὰ τῆς βίας· ὁ σκοπὸς του ἦτο νὰ πείσῃ εἰ δυνατόν τὸν πατριάρχην Νικηφόρον εἰς τὸ νὰ μεταβάλῃ δόγμα, καὶ, τούτου μὴ κατορθωθέντος, νὰ τὸν πείσῃ τοῦλάχιστον νὰ παραιτηθῇ ἐκουσίως τοῦ θρόνου· ἐπὶ δὲ τούτῳ συνεκάλεσε περὶ ἐκυτὸν τοὺς λογιωτέρους καὶ εὐφρεστέρους τῶν εἰκονομάχων κληρικῶν καὶ ἀνέθεσεν αὐτοῖς τὸ ἔργον τοῦ νὰ συλλέξωσιν ἐκ νέου ἅπαντα τὰ κατὰ τῆς λατρείας τῶν εἰκόνων ἐπιχειρήματα, νὰ μελετήσωσιν ἰδίως τὰς πράξεις τῆς ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Ἰσαύρου συγκροτηθείσης συνόδου καὶ τὰ χωρία τῶν πατέρων δι' ὧν οἱ ἀρχιερεῖς τῆς συνόδου ἐκείνης ἐπολέμησαν τὴν ὀρθόδοξίαν καὶ νὰ παρασκευασθῶσιν οὕτω εἰς τὴν συζήτησιν ἢν ἐσκόπευε νὰ προκαλέσῃ πρὸς τὸ ἐπικρατοῦν δόγμα. Ψυχὴ τοῦ ὅλου τούτου ἀγῶνα ὑπὴρξεν ὁ Ἰωάννης Γραμματικὸς, ἀπὸ τοῦ ὁποίου τὴν μεγάλην παιδείαν καὶ τὴν χρηστότητα ἐνόησεν ὁ Λέων ὅπως ἠδύνατο νὰ ὠφελῇ· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Ἰωάννης ἦτο νέος ἔτι καὶ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱεραρχίᾳ ἀκατονόμαστος, ὅτε αὐτοκράτωρ καὶ ὁ τῆς μενῆς τοῦ Σεργίου καὶ Βάχου ἡγούμενος ἠσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἀναδείξωσι προϊστάμενον τοῦ ἐπιχειρήματος ἐπιφανέστερόν τινα τῆς ἐκκλησίας ἄρχοντα καὶ πρὸς τοῦτο ἐκάλεσαν εἰς τὴν αὐλὴν τὸν ἐπίσκοπον Σουλαίου. Ἦτο δὲ οὗτος ὁ Κωνσταντίνος Καζιμάτης ἢ Κασιμάτης, ὅστις, μετονομασθεὶς μετὰ τὴν χειροτονίαν Ἀντώνιος, κατ' ἀρχὰς μὲν διετέλεσεν ἡγούμενος περιωνύμου τινὸς μονῆς, ἐπειτα προήχθη εἰς τὴν προρρηθείσαν ἐπισκοπὴν, βραδύτερον δὲ, ὡς θέλομεν ἰδεῖ, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν πατριαρ-

χικὸν θρόνον ἀνεβιβάσθη. Οἱ ὀρθόδοξοι χρονογράφοι ἐπισωρεύουσι κατ' αὐτοῦ, ὡς εἰκὸς, τὰς δεινότερας κατηγορίας, βεβαιῶσιν, ὅτι ὁ πατὴρ του, ἱερεὺς ὢν, εἶχε καταδικασθῇ εἰς ἀργίαν ἐπὶ κκοηθείᾳ καὶ ἀναγκασθῇ νὰ μετέρχεται τὸ τοῦ ὑποδηματοποιοῦ ἐπάγγελμα, ὅτι καὶ ὁ υἱὸς, ἐπίσης ἄσωτος ἀναδειχθεὶς, ἐβιβάσθη νὰ κατακλεισθῇ εἰς μοναστήριον τι, ἵνα διαφύγῃ τὴν ποινὴν τῆς ὁποίας ἦτο ἄξιός διὰ τὴν ἀκολασίαν του· ὅτι ἐνταῦθα, δεχθεὶς τὸ μοναχικὸν σχῆμα, διὰ πάσης ραδιουργίας ἀνδείχθη ἡγούμενος, καὶ ὅτι ἐν γένει προήχθη εἰς τὸ στάδιον αὐτοῦ δι' ἐπιτηδειότητος πολὺ μᾶλλον ἀρμοζούσης εἰς θεράποντα ἐπιγείων βραχιλέων ἢ εἰς λειτουργὸν τοῦ ὑψίστου, δι' εὐτραπείας, διὰ συκοφαντίας, διὰ τῆς περὶ τὸ ὑποσκελίζειν τοὺς ἀντιπάλους δεξιότητος καὶ πρὸ πάντων διὰ τῆς περὶ τὸ μεταβάλλειν δόγματα καὶ πεποιθήσεις, κατὰ τὰς περιστάσεις, εὐχερείας, διότι, ὀρθόδοξος διατελέσας ἐπὶ Βιρηνῆς, Νικηφόρου καὶ Μιχαήλ, διὰ μιᾶς ἀνεδείχθη οἰκονομάρχος ἐπὶ Λέοντος. Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ χρονογράφοι ἀναγκάζονται νὰ μετριάσωσιν ὅπως οὖν τὴν ἀσχημίαν τῆς εἰκόνης ταύτης, ὁμολογοῦντες τὴν πολλὴν τοῦ ἀρχιερέως ἐκείνου παιδείαν καὶ ἱστοροῦντες ὅτι πρὶν ἢ χειροτονηθῇ διετέλεσε καθηγητὴς διάσημος τῶν τε γραμμάτων καὶ τοῦ δικαίου.

ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν τούτων περιστοιχισθεὶς ἐν ἔτει 815 ὁ Λέων ἀπεφάσισε πρὸ πάντων νὰ καλέσῃ εἰς τὰ βασίλεια τὸν πατριάρχην Νικηφόρον καὶ νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς αὐτὸν ὡς αὐτοκράτωρ, ὡς πολιτικὸς ἀνὴρ. Ὁ στρατὸς, τὸν εἶπε, σκανδαλίζεται ὑπὸ τῆς προσκυνήσεως τῶν εἰκόνων καὶ θεωρεῖ ὡς θεῖαν δίκην τὰ παθήματα ὅσα τὸ κράτος ὑπέστη ἀπὸ τῶν βαρβάρων, ἐπὶ τῶν προλαβόντων βραχιλέων. Τὸν προέτρεψε δὲ νὰ σεβασθῇ τὸν δισταγμὸν αὐτὸν τοῦ πλήθους καὶ νὰ παραιτηθῇ τῆς λατρείας ἐκείνης, ἥτις δὲν δύναται οὐδὲ θρησκευτικῶς νὰ θεωρηθῇ ἀπαραίτητος, διότι οὐ μόνον οὐδαμοῦ τῆς ἱερᾶς γραφῆς παραγγέλλεται, ἀλλὰ καὶ ἀπαγορεύεται ἴσως ὑπὸ αὐτῆς. Θεολόγος δὲν εἰμαι, ἐπέρευν, ἀλλὰ εἶμαι αὐτοκράτωρ· καὶ χρέος ἔχω νὰ συντελέσω εἰς τὴν ὁμόνοιαν τῶν πνευμάτων, τῶν ὁποίων ἡ διχόνοια δύναται νὰ ταραξῇ τὸ κράτος. Ὁ πατριάρχης ἀπήντησεν, ὅτι ἡ λατρεία τῶν εἰκόνων ἐρείδεται ἐπὶ τῆς παραδόσεως, καὶ ὅτι ἡ παράδοσις ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ἐπίσης ὡς καὶ ἡ ἱερὰ Γραφή· ὅτι ἡ προσκυνήσις τοῦ σταυροῦ καὶ τοῦ ἱεροῦ εὐαγγελίου οὐδαμοῦ τῆς Γραφῆς παραγγέλλεται, καὶ ὁμῶς τὴν προσκυνήσιν ταύτην ἀποδέχονται καὶ αὐτοὶ οἱ ἐχθροὶ τῆς τῶν εἰκόνων λατρείας· ἡ ἀλήθεια, προσέθηκε, τῶν δογμάτων δὲν ἐξάγεται ἐκ τούτου ὅτι ἐγράφησαν· ἡ ἱερὰ γραφή δὲν περιέχει ἅπαντα τὰ δόγματα, ὅτι δὲ ἡ ἐκκλησία παρεδέχθη παντοῦ καὶ πάντοτε ἐνεπνεύσθη ὑπὸ τοῦ Παναγίου πνεύματος, ἐπίσης ὡς καὶ ἡ ἱερὰ γραφή.

Ὁ αὐτοκράτωρ ἤρχισε νὰ ἀποβάλλῃ τὴν ὑπομονὴν καὶ τὸν προέτεινε νὰ συνεννοηθῇ μετὰ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Γραμματικοῦ καὶ τῶν ὁμοδόξων αὐτοῦ καὶ νὰ ἀκούσῃ παρ' αὐτῶν τὰς ἀποδείξεις ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐστήριζον τὸ φρόνημά των. Ἀλλ' ὁ Νικηφόρος, ὅστις

ἤθελε νὰ ἀποφύγῃ τὴν συζήτησιν ταύτην, ἐνόσω ἔ-
βλεπε τὸν αὐτοκράτορα ἐπιμένοντα εἰς τὴν ἀντίθε-
τον δόξαν, τὸν ἔστειλε τοὺς κυριωτέρους τῶν ὀρθο-
δόξων ἐπισκόπων καὶ ἡγουμένων, ἵνα ἐκθέσωσιν αὐτῷ
τὸ δόγμα τῆς ἐκκλησίας. Ὁ δὲ Λέων, θεωρῶν ἐαυ-
τὸν ὅλως ἀνεπιτήδειον πρὸς λύσιν θεολογικῶν ζητη-
μάτων, τοὺς διέκοψε, προτείνων εἰς αὐτοὺς, ὅ,τι καὶ
πρὸς τὸν Νικηφόρον εἶχε προτείνει, νὰ συνδιαβουλευ-
θῶσι δηλαδὴ πρὸς τοὺς εἰκονομάχους· καὶ ἐπειδὴ αὐ-
τοὶ ἀπήντησαν, ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο, ἀποφασισθὲν
ὑπὸ συνόδου οἰκουμενικῆς, δὲν ἦτο ἐπιτετραμμένον
νὰ ὑποβληθῇ εἰς νέαν συζήτησιν, ὁ αὐτοκράτωρ, τοῦ
ὁποῖου ἡ ἀρεϊμάνιος φύσις εἶχεν ὑποκύβει μέχρι τότε
εἰς ὅλως ἀλλοτρίαν αὐτῇ ἀνοχήν, τοὺς ἀπέβαλε
μετ' ὀργῆς, προσαπειλῆσας, ὅτι ἔξουρει πῶς νὰ ἐπι-
βάλλῃ τὴν θέλησίν του. Οἱ ἐπίσκοποι ἑντρομοὶ, καὶ κα-
τεπτοημένοι, ἀπῆλθον πρὸς τὸν πατριάρχην, ὅστις, θε-
λήσας τότε νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τοὺς εἰκονομάχους τὸν
κύριον αὐτῶν προϊστάμενον, ἐκάλεσεν εἰς τὸ πατριαρ-
χεῖον Ἀντώνιον τὸν Σულαίου. Ἀλλ' ὁ ἀρχιερεὺς αὐ-
τὸς ἀνῆκεν εἰς τοὺς κληρικούς ἐκείνους, οἵτινες ἡσπά-
ζοντο τὴν αἵρεσιν ἐξ ἰδιοτελείας, οὐχὶ ἐκ πεποιθή-
σεως, καὶ ἦτο πρὸς τοὺς πανουργότατος ἄνθρωπος·
ἔθεν ἡρνήθη τὰ πάντα ἐπὶ παρουσίᾳ πολλῶν μητρο-
πολιτῶν, ἔδωκεν ἐγγράφον τὴν ὁμολογίαν τῆς πί-
στεως αὐτοῦ πρὸς τὰς εἰκόνας, καὶ ἀνεθεμάτισε τοὺς
εἰκονοκλάστας. Βεβαιούσι δὲ ὅτι ὅταν ἔπειτα ὁ αὐ-
τοκράτωρ, μαθὼν τοῦτο, τὸν ἤλεγξε διὰ τὴν διαγω-
γὴν του ταύτην, ὁ Ἀντώνιος τὸν ἀπῆντησε γελῶν, ὅτι
δὲν ὀμιλεῖ σπουδάζων εἰμὴ μόνον πρὸς τὸν ὑπέρτατον
ἄρχοντα καὶ ὅτι εἶπεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους
ὅ,τι ἤθελον, διὰ νὰ εὐκολύνῃ τὸν αὐτοκράτορα εἰς τὸ
νὰ πράξῃ ὅ,τι θέλῃ.

Ἐπειδὴ ὁ Νικηφόρος οὐδὲ μετεπείθετο, οὐδὲ εἰς
συζήτησιν ἤθελε νὰ ἔλθῃ πρὸς τοὺς ἀντιδόξους, ὁ Λέων
ἀπεφάσισε νὰ συγκαλέσῃ αὐτὸς σύνοδον καὶ νὰ ὑπο-
βάλλῃ εἰς αὐτὴν τὸ ζήτημα, ἐλπίζων, ὅτι τοιοῦτοτρό-
πως θέλει ἀποφύγει ἔτι τὴν χρῆσιν τῆς εἰκας. Ἀλλ' ὅ-
ταν τὰ δόγματα καὶ τὰ συμφέροντα ᾗναι ἐπὶ το-
ιοῦτον ἀντίθετα, ἡ εἰς εἶναι κατὰ δυστυχίαν ὁ ἀ-
παραίτητος τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων δικαιοσύνη.
Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν εἶχον συρρέουσι, διὰ τὴν
κρίσιν ἐκείνην τῆς ἐκκλησίας κατάστασιν, πολυάρι-
θοι ἀπὸ τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἀπὸ τῆς Θράκης ἐπίσκο-
ποι· τινὲς ἐξ αὐτῶν ἐτάσσοντο ὑπὲρ τοῦ αὐτοκράτο-
ρος, τινὲς ὑπὲρ τοῦ πατριάρχου, πολλοὶ δὲ ἐταλαν-
τεύοντο εἰσέτι, μὴ εἰδότες ποῦ θέλει κλίνει ἡ πλά-
στιγξ. Ὁ Λέων, ἐξετάσας, διὰ τοῦ Ἰωάννου τοῦ
Γραμματικοῦ, τὸ φρόνημα ἐνὸς ἐκάστου ἐξ αὐτῶν,
ἠτοιμάζετο νὰ συγκαλέτῃ τὴν σύνοδόν του, πεποιθὼς,
ὅτι, διὰ τῶν εἰλικρινῶς εἰς τοὺς εἰκονομάχους τεταγ-
μένων, διὰ τῶν ἀμφιβόλων καὶ μάλιστα διὰ τῆς
προσωπικῆς αὐτοῦ βαρύτητος, θέλει πλειονοψηφήσῃ,
ὅτε αἰφνης μανθάνει, ὅτι ὁ Νικηφόρος, προλαβὼν, συν-
εκάλεσεν εἰς τὸ πατριαρχεῖον μόνους τοὺς εἰκονολά-
τρας ἀρχιερεῖς, ἔτι δὲ τοὺς ἡγουμένους, οἵτινες, ὡς ἐν-
γένει οἱ μοναχοί, ᾗσαν μάλλον ὁλῶν τῶν λοιπῶν ἀ-
φωτισμένοι εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, συγκροτήσας δὲ οὕτως

σύνοδον ἰδίαν διακασίων ἐβδομήκοντα ἀνδρῶν, προέ-
τρεψεν αὐτοὺς νὰ ἐγκατεστήσωσιν ἐν τῇ τρικυμῇ ταύ-
τῃ τῆς ἐκκλησίας, ἀριώρις τὸν Ἀντώνιον Σουλαίου,
τοῦ ὁποῖου εἶχε γνωρίσει ἐν τῷ μεταξὺ τὴν ἀπι-
στίαν, καὶ τὸ ἑσπέρως ἤγαγεν αὐτοὺς εἰς τὴν Ἀγίαν
Σοφίαν, ἵνα εἰς ὁλοφυκτικὴν διατελέσωσι πρὸς εὐχήν.
Ὁ αὐτοκράτωρ, μαθὼν τὰ γινόμενα, διατάσσει τὸν
πατριάρχην νὰ ἔλθῃ εἰς τὰ βασιλεια, ἵνα ἀπολογηθῇ
περὶ τῆς διαγωγῆς του· ὁ δὲ προσῆλθεν ἅμα ἐξημέ-
ρωσε, μετ' ὅλης τῆς περὶ αὐτὸν συνόδου. Ὁ Λέων
κατ' ἀρχὰς ἐδέχθη μόνον τὸν Πατριάρχην, τὸν ἤλεγξε
διὰ τὴν στασιαστικὴν διαγωγὴν του καὶ τὸν προέτρε-
ψεν αὐτίς νὰ συνεννοηθῇ μετὰ τῆς ἀντιθέτου μερίδος.
Ἀλλ' ὁ Νικηφόρος, δικαιολογήσας τὴν πράξιν τῶν ὀρ-
θοδόξων, ἐπεχείρησεν αὐτίς τὴν θεολογικὴν τοῦ δόγ-
ματος τῆς ἐκκλησίας ἀνάπτυξιν, καὶ ἀπεποιθή-
το νὰ ἔλθῃ εἰς συζήτησιν μετὰ αἵρετικῶν ἐπιστήμων
ἐξελεγχθέντων καὶ καταδικασθέντων. Τότε ὁ Λέων
εἰσήγαγε τὴν λοιπὴν σύνοδον, ἅμα δὲ καὶ τοὺς εἰκο-
νοκλάστας κληρικούς, τοὺς λαϊκοὺς μεγιστᾶνας, τοὺς
συγκληπτικούς, τοὺς ἀξιωματικούς τῆς αὐλῆς. Αἱ δύο
μερίδες ἀντιπαρετάχθησαν ὡς ἐπὶ μάχην, ἐν τῷ μέ-
σῳ δὲ ἵστατο ὁ αὐτοκράτωρ ὑπὸ τῶν δορυφόρων πε-
ριεστοιχισμένος. Ὁ ἄρχων τοῦ κράτους ἐκήρυξε τὴν
ἐναρξιν τῆς συζητήσεως· ἀλλ' οἱ ὀρθόδοξοι ἐπέμειναν
ἀποποιούμενοι τὸν ἀγῶνα, διότι ἔβλεπον τὴν ἵπταν
αὐτῶν προαποφασισμένην καὶ δὲν ἤθελον νὰ διακινδυνεύ-
σωσι δωρεὰν τὴν τιμὴν τῆς ἀληθείας, ἀναλαμβάνον-
τες τὴν ὑπὲρ αὐτῆς ἀπολογίαν. Καὶ ἐπειδὴ τινὲς
ἠθέλησαν νὰ προσθέσωσιν, ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ δὲν ἔχει
τὸ δικαίωμα νὰ ἐπεμβαίνει εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά
ταῦτα ζητήματα, ὁ Λέων τοὺς ἀπέβαλεν ἀπὸ τῶν
βασιλείων, καὶ, ἀπελθόντας, τοὺς παρήγγειλε, διὰ τοῦ
ἐπαρχοῦ Κωνσταντινουπόλεως, νὰ μὴ ἐξέλθωσι τῶν
οἰκιῶν αὐτῶν ἕκαστος, μηδὲ κοινωνίαν τινὰ μετ' ἄλ-
λων νὰ λάβωσι, μηδὲ ν' ἀνοίξωσι τὸ στόμα των περὶ
τῆς προκειμένης συζητήσεως.

Ἡ ἀντίστασις αὕτη τῶν ὀρθοδόξων ἐνέβαλεν εἰς
πολλὴν ἀμηχανίαν τὸν Λέοντα· διότι δὲν ἤθελε νὰ
μεταχειρισθῇ τὴν βίαν, οὐ μόνον διότι ἡ βία ἐμελλε
νὰ ἐπιφέρῃ τὸν διωγμὸν, ὁ δὲ διωγμὸς τὴν διαίρεισιν,
ἀλλὰ καὶ διότι δὲν εἰσχύετο ὑπὸ τῆς πεποιθήσεως ἐ-
κείνης, ἥτις μόνη δύναται νὰ περιποιήσῃ εἰς τοὺς ἀρ-
χοντας, ὅσοι ἔχουσι τὴν δυστυχίαν νὰ κυβερνῶσιν ἐπὶ
τοιούτων θρησκευτικῶν κρίσεων, τὴν γενναιοσύνην τὴν
ἀπαιτούμενην διὰ νὰ πλήξωσι τὰς συνειδήσεις καὶ νὰ
δαμάσωσι τὰς διανοίας τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ὑπεροχὴ
τῶν ὀρθοδόξων ἐμελλε ν' αὐξήσῃ εἰς ὑπερβολὴν τὴν δύ-
ναμιν τοῦ κλήρου· οὐδὲν ἦττον ὁ Λέων ἤθελε παραι-
τῆσαι τὴν μελετηθεῖσαν παρ' αὐτοῦ μεταβολὴν, ἐὰν
δὲ ἐπιέζετο ὑπὸ τοῦ στρατοῦ. Ἐταλαντεύετο δ' ἐν
τούτοις καὶ κατὰ τὴν μετ' ὀλίγον ἐπελθεύσαν ἰορ-
τὴν τῆς Χριστοῦ γεννήσεως τοῦ 815 ἔτους, ἥτις ἦτο ἡ
ἡμέρα καθ' ἣν ὁ αὐτοκράτωρ πλείστην ἐπεδείκνυε λαμ-
πρότητα, δὲν ἐδίστασεν, εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερόν, κατὰ
τὸ ἔθος, νὰ ἀσπασθῇ τὸ κάλυμμα τῆς ἀγίας τρα-
πέζης ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἦτο κεκεντημένη ἡ εἰκὼν τῆς
ταῦ Σωτῆρος γεννήσεως. Οἱ χρονογράφοι, παραβάλλ-

λάντες τὴν διαγωγὴν αὐτοῦ ταύτην πρὸς τὴν διατα-
χθεῖσαν μετὰ τινος ἡμέρας ἀπαγόρευσιν τῶν εἰκόνων.
ὀνομάζουσιν αὐτὸν χαμαιλέοντα. Οἱ τυφλοὶ! ἐάν ᾔτο
δυνατὸν νὰ ἐμβλεψῶσιν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ μεγά-
λου ἀνδρός, ἐάν ᾔτο δυνατὸν νὰ ἐννοήσωσι τοὺς ἐν-
δοκίμους ὑπὸ τῶν ὁπείων ἐσπαράσσεται, ἤθελον ἰδεῖ,
ὅτι τὸ καθαρὸς θρησκευτικὸν ζήτημα ᾔτο εἰς αὐτὸν
ἀδιάφορον, διότι δὲν ᾔδυναντο νὰ ἔχη κρίσιν περὶ αὐ-
τοῦ ἀσφαλῆ καὶ ὀριστικῆν, καὶ ὅτι ἡ ψυχὴ ἐκείνη
ἠγωνία ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ἢ νὰ ἐπιχειρήσῃ θρησκευτι-
κῶν καταδιώξιν ἢ νὰ περιέλθῃ εἰς ῥῆξιν πρὸς
τὸν στρατὸν, δι' οὗ πρὸ μικροῦ εἰσέτι τὸ κράτος ἐτώ-
θη ἀπὸ τῶν Βουλγάρων. δι' οὗ καὶ μόνου ᾔδυναντο νὰ
ὑπάρξῃ. Ὁ στρατὸς ἐκεῖνος ᾔτο τῶντι ἀδιάλλακτος.
Ὁλίγως ἡμέρας μετὰ τὰς ἀνωτέρω ἐκτεθείτας δια-
πραγματεύσεις, συμμορία στρατιωτῶν κατεσπίλωσε
καὶ ἐλιθοβόλησε τὴν εἰκόνα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣτις
ἐπέκειτο ἐπὶ τῆς χαλκῆς τῶν βασιλείων πύλης καὶ
ἔφεριν ἐπιγραφὴν διαλαμβάνουσαν, ὅτι ὁ Λέων ὁ Ἰτα-
ρος, βασιλεύσας καθεῖλεν αὐτήν, ἡ δὲ Βιρηνὴ τὴν ἀνα-
στύλωσεν. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐπελθὼν ἐξεμάνη ὑπὸ τῆς
ὀργῆς διὰ τὴν σκηνδαλώδη ταύτην τῆς ἱερᾶς εἰκόνης
καὶ τῶν βασιλείων περιούρισιν· καὶ, διὰ νὰ ἀποφύγῃ
τὴν ἐπανάληψιν τοῦ ἀτοπήματος, διέταξε νὰ ἀπαγά-
γῃ αὐτήν. Οἱ δὲ ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι καὶ οἱ ἡγού-
μενοι, παρεξηγήσαντες τὴν διαγωγὴν τοῦ καὶ θεωρή-
σαντες τὴν διαταγὴν ἐκείνην ὡς πρῶτον διωγμοῦ ση-
μαῖον, συνῆλθον πάλιν περὶ τὸν πατριάρχην, διεμαρ-
τυρήθησαν καὶ ἀπεφώνησαν, ὅτι θέλουσι μέχρι θανάτου
ἐγωνισθῆ πρὸς στήριξιν τοῦ δόγματος τῆς ἐκκλησίας.

Οὕτω δὲ ὑπὸ δύο ἀντιθέτων ῥοπῶν διασπώμενος ὁ
Λέων καὶ θεωρῶν, ὅτι πλείονα ἀναβολὴ τῆς ἀπο-
φάσεως τοῦ ᾔδυναντο νὰ ἐπιφέρῃ τὴν ἐντελῆ τῆς πει-
θοχίας τοῦ στρατοῦ λύσιν καὶ τὸν ἔσχατον τοῦ κρά-
τους κίνδυνον, ἐξέδωκε τὴν ἐπιούσαν τῶν Ἐπιφα-
νείων τοῦ 816 ἔτους τὸ περὶ τῆς ἀπαγορεύσεως τῶν
εἰκόνων ἐπίταγμα αὐτοῦ. Οἱ πλείστοι τῶν ἀρχιερέων
ἔσοι πρὸ μικροῦ ἔτι, ἐνόσω ἔβλεπον τὸν αὐτοκράτορα
ἐνδοιάζοντα, ὡμνουν εἰς τὸν Νικηφόρον πίστιν ἀκλό-
νητον, ἐξεπλάγησαν, ἀμα εἶδον τὴν σταθερὰν αὐτοῦ
θέλησιν, καὶ ἤρχισαν νὰ ὁμιλῶσι περὶ ὑποταγῆς τοῦ-
αὐτοῦ εἶναι βέβαιον, ὅτι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἡ
στάσις ἐνισχύεται οὐχὶ ἀπὸ τῆς πεποιθήσεως τῶν ἀρ-
χομένων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς τῶν ἀρχόντων ἀδυναμίας. Μό-
νον ὁ Νικηφόρος ἐπέμεινε, καὶ ὅταν οἱ ἀρχιερεῖς ἐ-
κεῖνοι τὸν εἶπον, ὅτι ἀνάγκη ἢ νὰ παραδεχθῇ τὴν
διαταχθέντα ἢ νὰ καταβῇ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου,
ὁ γέρον, ἀποβλέψας πρὸς αὐτοὺς μετ' ὀργῆς, τοὺς εἶ-
πε νὰ ὑπάγῃ νὰ ἀναγγείλῃσιν εἰς ἐκεῖνον τοῦ ὁ-
ποίου ἐφοδούντο τὴν ὀργὴν πλείονα τῆς θείας δι-
κῆς, ὅτι αὐτὸς τοῦλάχιστον δὲν θέλει ποτὲ ἀρνηθῇ τὰ
δόγματα τῆς ἐκκλησίας διὰ νὰ ὑποταχθῇ εἰς τὰ δό-
ξαντα τῷ Ἰωάννῃ τῷ δεσπομάντει. Ἀλλ' ὁ Λέων,
ὅστις πρὸςφατον εἶχε τὴν ἀπόδειξιν, τοῦ τί σημαί-
νουσιν οἱ μεγάλοι ἐκεῖνοι ὅρκοι, ἠλπίζεν ὅτι δὲν θέλει
ἀναγκασθῇ νὰ προχωρήσῃ μέχρι τῆς καθαιρέσεως τοῦ
πατριάρχου καὶ ὅτι ὁ χρόνος θέλει ἐπαγάγῃ ἀλλοίω-
σιν τινὰ εἰς τὰ φρονήματά του, ὅτε ὁ στρατὸς, ὅστις

δὲν εἶχεν οὐδὲ τὴν σύνεσιν, οὐδὲ τὴν ὑπομονὴν τοῦ
ἀρχοντος αὐτοῦ, ἀπεφάσισε νὰ ἀπαγάγῃ εἰκοθεν τὸν
πατριάρχην. Ἀξιωματικοὶ τινες καὶ στρατιῶται ἐ-
πιχειροῦσι νὰ ῥῆξωσι διὰ νυκτὸς τὰς πύλας τοῦ πα-
τριαρχείου· διὰ τὸν συμβάντα ἐκ τούτου θόρυβον,
συρρέουσιν αὐτόθι πολλοὶ ἐκ τοῦ λαοῦ, καὶ ἐπειδὴ
οἱ ὀρθόδοξοι δὲν ᾔσυν ὀλίγοι, ἡ σύγκρουσις ἤθελον εἶ-
ναι ἀπαραίτητος, ἐάν ὁ πατρίκιος Θωμᾶς, ἐπελθὼν,
δὲν κατέπειθε τοὺς στρατιώτας νὰ ἀπέλθωσιν εἰς τὰ
ἴδια. Τότε ὁ πατριάρχης, ἐννοήσας ὅτι δὲν δύναται
πλέον ἀκινδύνως νὰ διαμείνῃ εἰς τὸ Βυζάντιον, διε-
πραιώθη τὴν ἀκόλουθον νύκτα, ὑπὸ ἀπεσταλμένων
τοῦ αὐτοκράτορος παραπεμπόμενος, εἰς Χρυσόπολιν
καὶ μετέβη ἐκεῖθεν εἰς μοναστήριον, ὅπου διέζησεν ἀκό-
μη τριςκαίδεκα ἔτη, αὐτοῦ ἐποίησαν τὴν ἐκκλησίαν ἐπὶ
ἔτη ἐννέξ.

Τὴν δ' ἐπιούσαν ἐγένετο ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγίας Σο-
φίας ἡ χειροτονία τοῦ νέου πατριάρχου. Ὁ Λέων ᾔ-
θελε νὰ ἀναβιδάσῃ εἰς τὸ ὑπέρτατον τοῦτο τῆς ἐκ-
κλησίας ἀξίωμα τὸν Ἰωάννην Γραμματικόν· καὶ, ἐ-
πειδὴ προέκειτο νὰ ἀναγορευθῇ πατριάρχης εἰκονομά-
χος, οὐδεὶς βεβαίως εἶχε πλείονα εἰς τοῦτο δίκαια
λόγῳ παιδείας, καὶ χρηστότητος, καὶ ἱκανότητος.
Ἀλλ' ὁ στρατὸς δὲν τὸν ᾔθελε, διότι εἶχε προδια-
τελέσει κληρικὸς· οἱ δὲ ἄνθρωποι αὐτοὶ ὑπώπτευσαν
πάντα, ὅστις, ὡς ἐκ τοῦ σχήματος αὐτοῦ, ᾔδυναντο νὰ
ἔχη προηγουμένως πρὸς τὸν κλῆρον σχέσεις, καὶ, διὰ
νὰ ἀσφαλίῃσιν τὸ κράτος τοῦ νέου δόγματος, ἐπέμει-
ναν νὰ ἐκλεχθῇ εἰς τῶν τοῦ στρατοῦ ἀξιωματικῶν.
Γινόντι ἐπὶ τῇ προφάσει, ὅτι ὁ Ἰωάννης εἶναι νέος·
ἔτι, προσχειρίσθη ὁ Θεόδοτος Κασσιτηρᾶς ἐκ τοῦ ἐ-
πιφανεστάτου οἴκου τῶν Μελισσηνῶν καὶ εἰς τῶν ἀρ-
χηγῶν τῆς αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς. Δεχθεὶς δὲ ἀμέ-
σως τὴν κουράν, ἀνέβη εἰς τὸν τῆς ἀρχιερωσύνης θρό-
νον κατ' αὐτὴν τὴν τῆς ἀναστάσεως τοῦ κυρίου ἡμέραν·
καὶ μετ' ὀλίγον ἐκυρώθησαν πάντα τὰ γενόμενα διὰ
συνόδου, ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγίας Σοφίας συγκροτηθείσης.

Ὁ Ἰωάννης ὁ Γραμματικὸς, καίτοι παραγκωνι-
σθεὶς τότε, ἐξηκολούθησε διατελῶν φίλος καὶ σύμ-
βουλος τοῦ Λέοντος· καὶ ἐπειδὴ ὁ Μιχαὴλ ὁ Τραυ-
λὸς ἀνέθεσεν αὐτῷ τὴν ἀνατροφὴν τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεο-
φίλου, ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος ἠξιώθη οὕτω τῆς εὐνοίας τριῶν
ἀλληλοδιαδόχων βασιλέων. Οὐδεὶς ὁμῶς ἠγάπησε
καὶ περιποιήθη αὐτὸν πλείονα τοῦ μαθητοῦ του,
διότι καὶ οὐδεὶς ᾔδυναντο πλείονα νὰ ἐκτιμήσῃ τὰ
προτερήματα αὐτοῦ. Ὁ Λέων καὶ ὁ Μιχαὴλ ὑπῆρξαν
στρατιῶται γενναῖοι καὶ κυβερνήται ἐπιτήδαιοι. Ὁ
Θεόφιλος ᾔτο πρὸς τοῦτοις καὶ λόγιος ἀνὴρ, ὥστε
δὲν ᾔστερε νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ μόνης τῆς πολιτικῆς τοῦ
Ἰωάννου τέχνης καὶ ἐμπειρίας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς
πολυμαθείας, ὡς θέλομεν ἰδεῖ. Εἰς τοῦτον δὲ τὸν Ἰω-
άννην Γραμματικόν, ἀνέθηκε, καθὰ προείπομεν, τὴν
δυσχερῆ πρὸς τὸν Καλίφην τῆς Ἀσίας Μωμὸν δια-
πραγματεύσιν, ὅταν ἀπεφάσισε νὰ συνομολογήσῃ μετ'
αὐτοῦ συνθήκας εἰρήνης.

(Ἡ συνέχεια εἰς τὸ ἀκόλουθον φυλλάδιον).